

Z A P I S K I

Spisi slavista dr. Manninga

Dr. Clarence Augustus Manning, profesor in aktivni dekan za slavistiko na newyorški Columbia-univerzi, je nedvomno eden najproduktivnejših slavističnih pisateljev v Ameriki in vobče v angleškem svetu. Leto za letom, odkar je z začetkom svetovne vojne začel s svojimi znanstvenimi deli, raziskavanji iz slovanskih književnosti in zgodovine, se množijo njegova dela, da imamo res že celo njegovo bibliografijo za slavistiko. Navesti želim nekatere izmed številnih njegovih razprav, objavljene v knjigah, brošurah in revijah, da s tem predočim snov in obseg delovanja tega požrtvovalnega slavista, ki — kakor njegova univerza Columbia — prednjači na tem polju v ameriškem svetu. Da tako delovanje je požrtvovalno, pa mora priznati vsakdo, komur so poznane težkoče in zapreke, na katere slavist neizbežno v Ameriki naleti.

Kot začetna dr. Manningova dela naj navedem njegovo zbirko »An Anthology of Czechoslovak Poetry«, ki jo je izdala univerza Columbia, in »The Arts of Poland« v 25. knjigi zbirke »Art and Archeology«. V teh dveh delih je za ameriškega preučevalca predstavljen precejšen del najboljšega iz češkega in poljskega slovstva. Skoro istodobno sta izšla dva prevoda iz ruščine in sicer Korolenkova »Birds of Heaven and other stories« (Nebeške ptice in druge povesti) ter Tolstojev »Prince Serebryany«. Prvo je založila Duffieldova družba, drugo pa Alfred Knopfova družba v New Yorku.

Dočim so prva dela več ali manj popularni proizvodi, so poznejša po večini znanstvene študije. To se zlasti opaža pri brošurnih spisih o Lermontovu in Dostojevskem. Zlasti je primerjanje psihologije Dostojevskega z zapadnim krščanstvom v eni in s krščanstvom sploh v drugi brošuri zanimivo s stališča ameriškega protestantskega verstva. Prvo izmed teh dveh del je objavil tudi »Anglican Theological Review«, drugo pa tudi »American Church Monthly«.

V »Le monde slave« sta v drugem in četrtem letniku daljši razpravi »Kosciuszko et les Etats Unis« ter »Pulaski et les Etats unis«. Sodelovanje teh dveh poljskih generalov je bilo dalekosežnega pomena za ameriško revolucijo. Junaka sta še dandanes

popularna v ameriškem svetu. Dve različni dr. Manningovi deli sta izšli o slovanskih študijah v Združenih državah. V teh preglednih delih, »Slavonic Studies in the United States« (Modern Language Journal, vol. XIII) in »Die slawische Wissenschaft in den Vereinigten Staaten« (Ost-Europa, vol. V), najdemo interesantne podatke o dejstvih in možnostih s strani poznavalca naših študij v Ameriki.

Nešteta so druga dela, ali kot glavna naj navedem poleg študij o Jugoslaviji le nasledna: »Dostoyevsky and Scythism«, »Tema Andrejeva i zapiski iz Podpolija Dostojevskago« (v ruščini), »The Creed of Alexander Blok«, »The Tragedy of Esenin«, »The Soviet War on Religion« in »A Study of Archaism in Euripides«.

Tudi o Jugoslaviji lahko navedemo že lepo zbirko dr. Manninga. To so zanimivi spisi, gotovo prvi te vrste v Ameriki, v katerih pisatelj predstavlja ameriškemu proučevalcem slovstvo in splošno kulturo Jugoslovancev. Za nas je tako delovanje toliko večje vrednosti že zato, ker je skoro vse ameriško šolstvo glede Jugoslavije nekaka tabula rasa. Pravkar sem prejel brošuro »A Nineteenth Century Prince-Bishop«, ponatisnjeno iz »The Sewanee Review«, 1931. Brošura podaja kritično oceno Petar P. Njegoševskega »Gorskega venca«. Dr. Manning se pogloblja ne samo v literarno vrednost venca, temveč skuša z njo raztolmačiti življenjsko ozadje in filozofijo poeta. Zaradi tega pa ne trpi analiza pesniške vrednosti. V odlomkih podaja dr. Manning svoje prevode iz venca. To so dovolj srečni prevodi, zlasti ako jih primerjamo z nekaterimi drugimi, ki so že izšli v angleščini. Neka preprostost je ohranjena v verzih, kakršne nam citira Manning:

I have but little studied in my time;
I am self-taught, as I am wont to say;
I learned to read by spelling out each word;
I learned the world by watching every man;
I learned theology from God's own stars.

Prisrčnost pesnika in globoka čuvstvenost sta ohranjeni v vrstah kot:

May God forgive me on this festal day;
Bring me, my child, a gusla I can play.
My soul in very truth, is seeking now
To sing — and long it has not sought that joy ...

Kot predstavitev Njegoša ameriškemu svetu je ocena po analizi in citatih naravnost

mojstrske vrednosti. Posebno pa je dobrodošla ob času, ko je ravno izšel James W. Wilesov prevod venca pod imenom »The Mountain Wreath« (George Allen and Unwin Ltd., London).

V delih, kakršna je dr. Manning podal pod naslovom »The Religious Problem of Yugoslavia« ter »The Theology of Bishop Nikolay«, se pisatelj peča z verskimi problemi sedanjosti in preteklosti. Sličen namen ima tudi spis »An old Slavic Saint«. Par svojih del je dr. Manning posvetil renesansi v Dubrovniku in arheološkim vrednostim Splita. Spisi so izšli v knjigah 30 in 32 zbirke »Art and Archeology«. Kot zadnje bi rad omenil še dr. Mannigovo oceno dr. Prince-ove angleške gramatike srbsko-hrvatskega jezika. Kot bivši dekan slavistike na Columbiju je imel dr. Prince dr. Manninga za svojega kolega in sodelavca. Delo, ki ga je dr. Prince tekom dolgih let požrtvovalnosti postavil na nekako tradicionalno podlago, je v dr. Manningu dobilo vrednega in sposobnega naslednika. Zato pa imenovana ocena gramatike, ki je izšla v 5. zvezku publikacije »Language«, spada h gramatiki skoraj kot njen bistveni del.

Vsa dolga vrsta dosedanjih del nas mora samo uveriti, da bo dr. Manning, ki je še mlad mož, lahko še mnogo storil za razširjenje slovanskih študij v Ameriki. Ta namen mogoče lahko razvidimo tudi iz potovanja, ki ga je zadnje poletje dr. Manning imel po slovanskih državah, zlasti po Jugoslaviji. Vlade nekaterih slovanskih držav so upravičeno izkazale priznanje dr. Manningu z odlikovanji. Leta 1927 je od Čehoslovaške prejel red Belega leva, leta 1928 pa kot priznanje za svoje delovanje v slavistiki red Polonia restituta. Že več let je tudi poznan kot dopisni član Londonske univerze School of Slavonic Studies.

A. Kobal, Columbia, New York

»V kraljestvu Zlatoroga«

Dne 20. avgusta t. l. je videla Ljubljana premiero prvega slovenskega filma, »V kraljestvu Zlatoroga«. Film je izdelek T. K. »Skala« in velik ter ponosen dokaz nesebičnosti in požrtvovalnosti ljudi, ki so ga ustvarili brez vsakih oz. brez pomembnih gmotnih sredstev. Tema filma je lepota slovenske zemlje, prav za prav lepota Gorenjske in je

glede tega film nekoliko preveč omejen. Tekst je za delo prvotno napisal Juš Kozak, za film ga je priredil režiser prof. Janko Ravnik. Kje se nehajo ideje enega in pričenjajo ideje drugega, ne moremo reči, a zdi se, da je hotel film prvotno imeti nekako dejanje. Danes je fabula običajno konvencionalna in propagandno enostavna, motto filma je: »Ta film je nem — toda kljub temu doni ob njem v naših srcih — mogočna pesem: — »Sveta si zemlja slovenska!« — Če bo film zbudil to občutje pri slehernem, — je dosegel več kakor svoj namen.«

Filmsko je film privlačen le po lepoti posnetkov in torej po lepoti objekta in to bo za njegove uspehe zadostovalo, kajti fotografija v filmu je zares lepa. Delo je ponekod tudi polno bravur, ki naše občudovanje le še stopnjujejo. Snovna stran nam manj ugaja, v njej se nahaja preveč nerimanih verzov, n. pr. odbije koj v spočetku naškrobljena sobariška motivika, mnogo preveč je vlaka, ki vozi zdaj s to zdaj z ono lokomotivo, kar ubija enotnost, resne napake so se vgnezdile v trak pri plezalskih partijah itd., kar bi se bilo vse moglo preprečiti s primerno ekonomijo snemanja. Gorenjsko enostranost filma smo že omenili, tu bi radi še »alpsko« — več pozornosti bi bilo treba posvetiti i drugim stvarjem, zlasti arhitekturnim in umetnostnim spomenikom in vsaj zame je bilo najlepše poglavje v filmu ono, ki prikazuje življenje in delo pokljuških in bohinjskih gorjancev. Tu so Skalaši zares zadeli na mesto, ki naj bi ga kdaj preorali.

Sicer pa film stilsko ni zadovoljil. Režija se ni znala osvoboditi tehnike in stila običajnega fotografskega posnetka, kar je postalo n. pr. posebno mučno pri vodnih scenarijih, o režiji scen, slik, o optičnih kompozicijah in elementih ni govora. Film je tipično delo kamere zelo veščih ljudi, ki so se to pot spravili i nad režijo, ki pa imajo sicer pri nastankih filmov le podrejeno tehnično vlogo. Prvo pesem svira pri filmu vselej režiser, ki je največkrat tudi edini poet in igralec. O igralcih »V kraljestvu Zlatoroga« nimamo kaj reči razen da so rešili svojo težko nalogo kakor so vedeli in znali in tako se nad njimi ne navdušujemo, kakor nas tudi kameralna poezija filma pušča zelo hladne. Vendar je delo doseglo v javnosti popoln uspeh, ki ga je tudi zasluzilo.

R. L.